

ПРАКСА УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Припремила: проф. др Милена Симовић

ПРАВО НА СЛОБОДУ И СИГУРНОСТ ЛИЧНОСТИ

Нема повреде права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када у образложењима оспорених рјешења о одређивању, односно продужењу мјере притвора нису изостали разлози и образложења на основу предочених доказа које су редовни судови цијенили у прилог закључку о постојању основане сумње и нарочитих околности из члана 146 став 1 тачка ц) Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине.

Из образложења:

Уставни суд запажа да у конкретном случају из оспорених рјешења произилази да је суд као нарочите околности на страни апеланта цијенио да докази прикупљени у току истраге упућују на велике количине опојне дроге, као и масе од које се праве опојне дроге, предмете који служе за справљање дроге, а која дрога је, како се основано сумња, уступана другим лицима ради продаје. Надаље, суд је навео на основу чега је код њега створено увјерење (на нивоу основане сумње) о постојању развијеног процеса производње опојне дроге, организоване мреже добављача, али и купаца, повезаности у криминалном миљеу, као и о томе да су осумњичени дужи временски период вршили кривично дјело (поновљено и учестало), што указује на њихову упорност и безобзирност, а што је све суд навело на закључак да ће у случају да буду пуштени на слободу наставити да чине кривично дјело. Притом је у образложењу првостепеног суда наведено да осумњичени немају сталан законит извор прихода, што уз чињеницу да постоји основана сумња да су опојну дрогу производили и стављали у промет, указује на то да осумњиченим продаја опојне дроге представља средство за живот.

Такође Општински суд је навео да трајањем притвора (мјесец дана) нису доведене у питање континуиране и стабилне везе са криминалним миљеом продаје и конзумације опојне дроге, као и озбиљан мотив и стварна могућност да осумњичени набаве нову количину опојне дроге и ставе је

у промет. Кантонални суд је прихватио све дате разлоге Општинског суда, те је поновио да одређивање, односно продужење притвора из основа члана 146 став 1 тачка ц) Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 и 59/14) није условљено ранијим осудама осумњиченог/оптуженог. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да из апелантових навода не произлази ништа из чега би се могло закључити да у околностима његовог случаја не постоји истинска „оправдана бојазан“ да би, у смислу предметног притворског основа, пуштањем на слободу могао „наставити са вршењем кривичног дјела“, односно да су у оспореним рјешењима изостали ваљани разлози и образложења у прилог закључку о нарочитим околностима који оправдавају бојазан, који надјачавају правило о поштовању апелантовог права на слободу.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине.
број АП-5011/18 од 6. новембра 2018. године)*

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Дисциплински поступак

Није прекршено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције **за заштиту људских права и основних слобода** када је на основу проведених релевантних доказа несумњиво утврђена његова дисциплинска одговорност за прекршаје и изречена одговарајућа дисциплинска мјера, за шта су дисциплински органи дали довољно јасна и аргументована образложења. Нарочито, Уставни суд закључује да није нарушен принцип јавности поступка и јавног изрицања одлуке, када је дисциплинска одлука изречена јавно, а објављена само коначна одлука на начин на који је то прописано законом. Такође, није прекршен ни принцип равноправности страна у поступку у ситуацији када је апеланту уручена потпуна тужба са документацијом, а његовом пуномоћнику омогућено да изврши увид у сву релевантну документацију на начин који су то одредиле надлежне институције након што су скинуле ознаку тајности са одређених докумената, те када је одбијено извођење појединих доказа које је апелант предложио, о чему је дато образложење које се не може оцијенити произвољним.

Из образложења:

Уставни суд указује да се према Пословнику Високог судског и тужилачког вијећа БиХ („Службени гласник БиХ“, бр. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15, 46/15, 93/16 и 48/17), на дисциплинске поступке „сходно примјењују одредбе Закона о парничном поступку према мјесту учињења дисциплинског прекршаја“. Због тога Уставни суд неће разматрати апелантове наводе који се односе на наводно непоштовање одредаба Закона о кривичном поступку (законитост доказа и пресумпција невиности), већ ће наводе који се тичу доказног поступка, у одговарајућој мјери, разматрати кроз гаранције које пружа члан 6 став 1 Европске конвенције (види, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП-2512/11 од 12. фебруара 2014. године, тачка 56, објављена у „Службеном гласнику БиХ“ број 19/14).

У конкретном случају, апелант није довео у питање било чију субјективну непристрасност, док је у односу на објективну непристрасност изнио да „постоје околности које указују да дисциплински органи нису поступали непристрасно“, те је изнио низ тврдњи о томе да је „упитан кредибилитет Вијећа као трибунала у смислу одредбе члана 6“ (види тачку 36 ове одлуке). Дакле, у суштини, апелантови наводи о непристрасности Високог судског и тужилачког вијећа Босне и Херцеговине у највећој мјери су образложени разним проблемима са којима се ово тијело сусреће у свакодневном раду и на писању медија о тим проблемима, а не на неким конкретним околностима у дисциплинском поступку против апеланта, који би евентуално могли водити потреби да се питање непристрасности овог вијећа у конкретном случају испита детаљније. Стога, Уставни суд сматра да такви наводи ни на који начин не покрећу питање непристрасности у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције и стандарда који су наведени, те да су због тога неосновани.

За разлику од предмета *Олујић*, у конкретном случају јавност је била искључена током цијелог поступка зато што је, како је то образложено у одлуци Првостепене комисије, значајан број материјалних доказа носио одговарајућу ознаку тајности, затим зато што су се одређени документи односили на садржај актуелних судских и тужилачких списа, у којима су се проводиле процесне радње, као и зато што су свјedoци требали свједочити и о предметима у којима су у току биле истражне радње. То су били кључни разлози због којих је оцијењено да би објављивање тих докумената или свједочења утицало на провођење радњи и на објективност поступака који су у то вријеме још били у току. Дакле, у конкретном случају јавност није била искључена ради заштите апелантовог интегритета, већ

интегритета других поступака који су били у току и, нарочито, због чињенице да је ознака тајности са одређених докумената била скинута само за потребе апелантове припреме за учествовање у поступку, али не и за приступ јавности уопштено.

Уставни суд сматра да апелант није био лишен ефективног „приступа суду“, нити правичне расправе пред овим вијећем у складу са принципом равноправности. Овакав закључак не може промијенити ни чињеница да је апелантовом пуномоћнику достављена тужба из које су изостављени одређени дијелови и да му је достављена само одређена документација, у складу са инструкцијама надлежних органа за заштиту тајности података, будући да је и пуномоћник могао извршити увид у комплетну документацију на дозвољени начин и без ограничења у просторијама Високог судског и тужилачког вијећа БиХ, сваког радног дана, онолико колико је сматрао да му је довољно и потребно.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-4923/17 од 31. маја 2018. године)*

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Радни односи

Нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције **за заштиту људских права и основних слобода** када у образложењу оспорених одлука нема ничега што указује на било какву произвољност у погледу утврђивања чињеничног стања, као и у примјени материјалног права, те када су редовни судови у оспореним одлукама дали јасне разлоге за своје одлучење.

Из образложења:

Уставни суд примјећује да је апелант одбијен са тужбеним захтјевом за поништење одлука туженог о отказу апеланту уговора о раду, те сљедствено томе је одбијен и захтјев апеланта за враћање на раније радно мјесто код туженог, као и његов захтјев за исплату одговарајућих накнада из радног односа. С тим у вези, Уставни суд запажа да је у предметном поступку проведен веома опсежан доказни поступак на основу којег је утврђено релевантно чињенично стање. Уставни суд примјећује да је апелант у предметном поступку имао могућност да предложи своје доказе, као и

да своје аргументе супротстави аргументима супротне стране. Међутим, оцјењујући проведене доказе редовни судови су заузели став да апелантов тужбени захтјев није основан. Наиме, на основу проведених доказа редовни судови су неспорно утврдили да је апелант починио тежу повреду радне дужности у смислу члана 98 став 2 тачка 11 у вези са чланом 113 Закона о раду (Пречишћени текст, „Службени гласник Републике Српске“, број 55/07) и чланом 67 Правилника о раду туженог на начин што је као љекар специјалиста нуклеарне медицине обавио преглед пацијентике у приватној специјалистичкој амбуланти о чему је сачинио писани налаз и мишљење који је потписао. Наведено апелант, такође, није оспорио у предметном поступку. Дакле, апелант је у приватној специјалистичкој амбуланти обављао послове из дјело круга послодавца - туженог, а без сагласности туженог што је било у супротности са интересима туженог и принципу забране конкуренције у смислу члана 113 Закона о раду и члана 82 Правилника о раду туженог.

Уставни суд у образложењима оспорених одлука, супротно наводима апеланта, не може наћи било какву произвољност како у погледу утврђивања чињеничног стања тако и у погледу примјене материјалног права. По мишљењу Уставног суда, апелант је у предметном поступку, који је окончан оспореним пресудама, уживао све гаранције права на правично суђење. Стога незадовољство апеланта исходом предметног поступка ни у ком случају не покреће питање кршења права на правично суђење - на начин како то апелант износи у апелацији. Штавише, Уставни суд запажа да су редовни судови у оспореним одлукама одговорили на све релевантне апелантове наводе, које је он истицао у току предметног поступка, а које у основи понавља и у апелацији, те да у тим ставовима редовних судова Уставни суд не може наћи било какву произвољност на начин на који то апелант указује у апелацији.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-494/16 од 6. јуна 2018. године)*

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Обрачун законске затезне камате

Није прекршено апелантично право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције **за заштиту људских права и основних слобода** јер је редовни суд детаљно и

јасно образложио своју одлуке а такво образложење Уставни суд не сматра произвољним.

Из образложења:

Уставни суд подсјећа на предмете који су покретали слична чињенично-правна питања, па је тако у Одлуци број АП-2812/06 (види Уставни суд, Одлука о допуствости број АП-2812/06 од 28. октобра 2008. године, доступна на www.ustavnisud.ba), истакао да се у предметима апеланата „[...]“, у којима је проведено вјештачење од стране вјештака финансијске струке и закључено да су дуговања туженог према апелантима, која су била изражена у тадашњим ЈУ динарима, након извршене деноминације и конверзије у важећу валуту, обезвријеђена и не могу се изразити у најмањој новчаној јединици важеће валуте, судови примјењивали релевантне прописе о деноминацији и конверзији који се морају примијенити у свим потраживањима израженим у ЈУ динарима“.

У конкретном случају, Уставни суд запажа да из образложења пресуде Окружног суда слиједи како се вјештак у свом коначном писаеном налазу и мишљењу са допунама изјаснио да уплаћени износ одговара износу од 99,70 ДЕМ, а да у смислу одредбе члана 4б Закона о допунама Закона о висини затезне камате („Службени гласник Републике Српске“, бр. 19/01, 52/06 и 103/08) износ обрачунате затезне камате не могу бити веће од главног дуга, то законска затезна камата износи 99,70 КМ. Осим тога, из образложења пресуде Окружног суда слиједи да је вјештак у налазу извршио валоризацију и главнице и камата конформном методом, исказујући да том варијантом и главница и камата износе по 2.846,62 КМ. Међутим, како обрачунавање камате конформном методом значи обрачунавање „камате на камату“, то тај дио налаза, односно ту варијанту Окружни суд није ни прихватио. Дакле, Уставни суд уочава да је Окружни суд досудио апелантици одређене износе на име главног дуга и на име законских затезних камата на неисплаћени дуг у смислу одређене варијанте из налаза и мишљења вјештака са допунама.

Надаље, Уставни суд уочава да је првостепени суд пресудом обавезао тужену да апелантици исплати одређени износ са законским затезним камата, те да је одбио апелантичин тужени захтјев за одређени новчани износ који се односи на обрачун законске затезне камате. Уз то, да је Окружни суд жалбе апелантице и тужене уважио и првостепену пресуду преиначио на начин да је обавезана тужена да апелантици по основу откупне цијене предметног стана исплати на име главног дуга одређени новчани износ, те одређени новчани износ на име затезних камата на неисплаћени дуг.

Имајући у виду наведено, Уставни суд оцјењује неоснованим апелантичне наводе да је Окружни суд произвољно примијенио материјално право, односно да је уважио жалбе странака и првостепену пресуду преиначио, а да није уважио ни један жалбени разлог апелантице.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-4226/16 од 29. новембра 2018. године)*

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Основаност накнаде штете

Нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције **за заштиту људских права и основних слобода** када у образложењу оспорених одлука редовних судова нема ничега што указује на произвољну примјену релевантних прописа на штету апелантица, те када су за оспорене одлуке дати јасни разлози.

Из образложења:

Уставни суд указује да је првостепени суд закључио да су апелантице доказале основ свог потраживања, јер је правоснажном кривичном пресудом утврђено да је тужени, на штету њихове имовине, извршио кривично дјело „Оштећење туђе ствари“ из члана 287 став 1 Кривичног закона Брчко дистрикта БиХ („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, бр. 8/09 и 52/10). Али, како су апелантице наведеном кривичном пресудом са имовинскомправним захтјевом упућене на парницу, те како у овом поступку нису предложиле и извеле доказе који се односе на утврђивање висине штете, првостепени суд је о основаности тужбеног захтјева одлучио примјеном правила о терету доказивања, тако што је ставом првим изреке одбио тужбени захтјев апелантица.

Уставни суд запажа да је, најприје, првостепени суд оцијенио све изведене доказе, што обухвата и наведену пресуду кривичног суда, при чему је сваком доказу дао одговарајући значај и на основу тога утврдио све чињенице које су важне за одлучивање о основаности постављеног тужбеног захтјева. Надаље, Уставни суд указује да је сходно образложењу побијане пресуде закључио да су апелантице на основу пресуде кривичног суда доказали основ свог потраживања, али да су, имајући у виду да их је кри-

вични суд са имовинскоправним захтјевом упутио на парницу, биле дужне извести доказе којим би утврдили висину штете, а што су у овом парничном поступку пропустиле да учине. Тачно је да је одредбом члана 12 став 3 Закона о парничном поступку Брчко дистрикта БиХ („Службени гласник Брчко Дистрикта“ бр. 8/09 и 52/10) прописано да је у парничном поступку суд, у погледу постојања кривичног дијела и кривичне одговорности, везан за правоснажну пресуду кривичног суда којом се оптужени оглашава кривим. Међутим, смисао наведене законске одредбе је у томе да је суд везан само за позитивна утврђења осуђујуће кривичне пресуде (чињенични опис штетног догађаја из изреке кривичне пресуде) која представљају битна обиљежја бића кривичног дијела, односно објективни услов инкриминације кривичног дијела (у конкретном случају кривичног дјела Оштећење туђе ствари).

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-662/17 од 10. јануара 2019. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Оцјена доказа

Нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције **за заштиту људских права и основних слобода** у ситуацији када је Уставни суд из образложења оспорене пресуде утврдио да кривичноправна одговорност апеланта за кривично дјело за које је проглашен кривим и осуђен није утврђена произвољном оцјеном доказа, већ управо супротно, након непосредне и свеобухватне анализе и оцјене доказа појединачно и у међусобној вези, а из којих је несумњиво проистекао закључак да је апелант починио кривично дјело које му је стављено на терет и на основу којих нити једно значајно питање није остало неразјашњено у смислу принципа пресумпције невиности и *in dubio pro reo*.

Из образложења:

Из образложења оспорених пресуда Уставни суд није могао закључити да је прекршена одредба члана 295 Закона о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 53/12) која прописује на којим доказима се пресуда заснива. Наиме, у конкретном случају

у образложењу оспорене пресуде Окружног суда исцрпно су побројани докази које је суд провео на главном претресу, указано је на којим од проведених доказа је пресуда заснована, у погледу ових доказа није изостала брижљива и савјесна оцјена како појединачно, тако и у вези с другим доказима, те су дата образложења и разлози због којих је сваки од ових доказа прихваћен, односно због чега му је поклоњена вјера. Притом је Врховни суд у својој одлуци, као коначној одлуци у конкретном случају, цијенио и околност да се оштећени у свом исказу није потпуно идентично изјашњавао о догађају који је предмет суђења, те су дати детаљни разлози зашто наводи апеланта изнесени у том правцу не могу довести до другачијег одлучења у конкретној кривичноправној ствари. Оваква образложења не остављају утисак произвољности, нити се може закључити да је вијеће Окружног суда прекорачило принцип слободне оцјене доказа, поготово не на начин који би довео у питање гаранције права на правично суђење, нити је доказни поступак злоупотријебљен на апелантову штету у смислу права на правичан поступак и принцип „једнакости оружја“ који је важан елемент правичног суђења и који подразумева да објема странама мора бити дата разумна могућност да изложе свој предмет, укључујући и изношење доказне грађе под условима који их не стављају у знатно подређен положај у односу на противника (види Европски суд, *Dombo B. V. против Холандије*, пресуда од 27. октобра 1993. године, серија А, број 274, стр. 19).

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП- 2913/16 од 11. септембра 2018. године)*

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Право на приступ суду

Нема кршења права на приступ суду као једног од елемената права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције **за заштиту људских права и основних слобода** када су редовни судови закључили да је искључиво стечајни управник овлаштен да поднесе жалбу против рјешења о затварању стечајног поступка због недостатака стечајне масе при чему су у образложењима оспорених рјешења јасно образложили своје одлуке у погледу примјене релевантних одредаба Закона о стечајном поступку која Уставни суд не сматра произвољним.

Из образложења:

У конкретном предмету стечајни поступак је закључен у складу с чланом 137 Закона о стечајном поступку – Пречишћени текст („Службени гласник Републике Српске“, број 26/10) због недостатка стечајне масе апеланта. Даље, Уставни суд запажа да одредба члана 146 став 1 Закона о стечајном поступку прописује да ако се стечајни поступак закључи према одредбама члана 137, сваки стечајни повјерилац и стечајни дужник имају право на жалбу против одлуке суда. Такође, Уставни суд запажа да је чланом 55 Закона о стечајном поступку прописано да отварањем стечајног поступка права стечајног дужника да управља и располаже имовином која припада стечајној маси, као и права органа, прокуристе, заступника и пуномоћника стечајног дужника - прелазе на стечајног управника. Надаље Уставни суд запажа да су редовни судови у конкретном предмету закључили да је жалба апелантовог пуномоћника недозвољена јер је поднесена од неовлаштеносног лица, те да тумачењем одредаба члана 146 став 1 и у вези са чланом 55 Закона о стечајном поступку произилази да против одлуке суда, којом је закључен стечајни поступак, право на правни лијек, како редовни тако и ванредни, имају стечајни повјериоци и стечајни дужник, путем стечајног управника. Уставни суд запажа да се у конкретном предмету ради о фази стечајног поступка која је улиједила након што је стечајни поступак отворен и рјешења о отварању поступка постала правоснажна - када су сва права заступника и пуномоћника стечајног дужника прешла на стечајног управника.

Имајући у виду изнесено, као и закључке Уставног суда у цитираном предмету Уставни суд закључује да образложења редовних судову у конкретном предмету у којима су се позвали на релевантне одредбе Закона о стечајном поступку - не садрже елементе произвољне примјене процесног права. Такође, Уставни суд сматра да у датим околностима предметног поступка није повријеђено апелантово право на приступ суду. Имајући у виду да су у претходној фази отварања стечајног поступка апеланту као стечајном дужнику били доступни редовни и ванредни правни лијекови, Уставни суд сматра да се прописаним претпоставкама које се тичу допуштености права жалбе у конкретном случају - не умањује сама суштина права на приступ суду. Осим тога, Уставни суд сматра да у конкретном случају није доведен у сумњу сам интерес стечајног управника да поднесе жалбу у име апеланта против рјешења о затварању стечајног поступка због недостатка стечајне масе у случају да су за то постојали услови, будућу да

стечајни управник за свој рад прима накнаду сходно одредбама члана 237 Закона о стечајном поступку.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-4897/15 од 10. априла 2018. године)*

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Право на правичну и јавну расправу у разумном року

Постоји кршење апелантовог права на правично суђење у односу на доношење одлуке у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције **за заштиту људских права и основних слобода** када је предметни поступак пред редовним судовима трајао осам година, а да притом редовни судови нису дали никакво образложење везано за дужину трајања поступка.

Из образложења:

У односу на апелантове наводе о кршењу права на доношење одлуке у разумном року, Уставни суд констатује да је апелант у предметном поступку поднио тужбу за накнаду материјалне штете 3. јуна 2008. године, те да је поступак окончан пресудом Врховног суда од 2. јуна 2016. године. Дакле, цјелокупан предметни поступак је трајао тачно осам година при чему је предмет одлуком Врховног суда враћен на поновни поступак нижестепеним судовима, због процедуралне грешке тих судова, јер је Врховни суд утврдио да апелантово потраживање није застарјело. Притом је првостепени поступак трајао три године и седам мјесеци, жалбени поступак нешто мало мање од двије године, док је ревизиони поступак пред Врховним судом укупно трајао близу три године. Уставни суд указује да се у конкретном случају није радило о спору који је хитне природе по самом закону, али да то не оправдава чињеницу за овако трајање поступка који у суштини и није био посебно сложен.

У смислу члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд може одредити накнаду нематеријалне штете. Међутим, Уставни суд подсјећа на то да, за разлику од поступка пред редовним судовима, накнаду нематеријалне штете одређује у посебним случајевима кршења загарантованих људских права и основних слобода.

С обзиром на одлуку у овом предмету и водећи се принципима правичности, Уставни суд сматра да апеланту треба на име накнаде нематеријалне штете исплатити износ од 500,00 КМ. Уставни суд је увјерен да ће оваква симболична накнада бити одговарајућа сатисфакција, с обзиром на то да се апелант Уставном суду по овом питању обратио тек кад је предметни поступак окончан.

Ову накнаду је дужна платити Влада Републике Српске, с обзиром на сједиште судова пред којима је вођен предметни поступак, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке уз обавезу да након истека овог рока плати апеланту законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-3970/16 од 23. октобра 2018. године)*

Због дужине трајања предметног поступка дошло је до кршења права апелантица на суђење у разумном року као сегмента права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције **за заштиту људских права и основних слобода** јер је поступак трајао девет година и три мјесеца при чему из релевантних докумената не произлази да су апелантице на било који начин томе допринијеле, већ да одговорност за прекомјерну дужину лежи на редовним судовима, у највећој мјери на Кантоналном суду.

Из образложења:

Апелантице су затражиле да им се накнади нематеријална штета због дужине трајања предметног поступка. Уставни суд запажа да је предметни поступак трајао нешто дуже од девет година (*mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлуке о допуствости и меритуму бр. АП-933/15 од 15. септембра 2016., тачка 31 и АП-1346/09 од 18. априла 2012. године, тачка 34, доступне на www.ustavnisud.ba), за који ће период Уставни суд апелантицама додијелити накнаду на име нематеријалне штете. С обзиром на одлуку у овом предмету и водећи се принципима правичности, узимајући у обзир економске прилике у Босни и Херцеговини, просјечна примања и параметре животног стандарда грађана, те околношћу да је предметни поступак окончан, Уставни суд сматра да апелантицама на име накнаде нематеријалне штете треба исплатити износ од по 675,00 КМ.

Наведени износ апелантицама је дужна да исплати Влада Кантона Сарајево у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-2687/16 од 11. октобра 2018. године)*

ПРАВО НА ИМОВИНУ

Постоји повреда апелантовог права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију **за заштиту људских права и основних слобода** када редовни судови нису водили рачуна о хитности поступка приликом одређивања накнаде за експроприсане некретнине, нити о сврсисходности сталног враћања на поновни поступак у којем је сваки пут одређивана нижа накнада све док корисник експропријације није пристао на накнаду коју је суд коначно одредио, односно док досуђена накнада није постала диспропорционална. Осим тога, редовни судови нису водили рачуна да накнада буде правична ни послије протека дугог временског периода (13 година) мијешања у апелантово право на мирно уживање његове имовине, те када нису узели у обзир да апелант дуго низ година (11 година) није у могућности користити своје некретнине без било какве накнаде, због чега је у конкретном предмету на апеланта стављен прекомјеран терет.

Из образложења:

Из образложења оспорене одлуке чини се да код редовних судова уопште није постојало разумијевање поступка експропријације и захтјева Закона о експропријацији („Службени гласник Републике Српске“ бр. 112/06, 37/07, 66/08, 110/08, 121/10 и 79/15), односно Закона о ванпарничном поступку, а поготово уставног права на имовину да експропријација није и не смије бити акт отимања и стављања власника некретнине у подређен положај. Редовни судови су очито занемарили чињеницу да прије поступка експропријације власник некретнина, односно апелант у конкретном случају није тражио корисника експропријације нити је желио мијешање у своје право на имовину. Када се то већ догодило, онда је најприје на органима управе била задаћа да помно испитају испуњење услова које је законодавац поставио већ код подношења приједлога за експропријацију, а код одређивања правичне накнаде на редовним судовима..

Такође, Уставни суд сматра да су редовни судови, приликом одређивања правичне накнаде за апелантове некретнине (обухваћене рјешењем о ек-

пропријацији) морали имати у виду да је апелант дуги низ година онемогућен у мирном уживању своје имовине, без могућности искориштавања својих некретнина, а да је корисник експропријације ступио у посјед експроприсаних некретнина, односно искориштавао апелантове некретнине без накнаде (више од 11 година). Уставни суд запажа да редовни судови нису примијенили нити садржај нити дух Закона о експропријацији који је као *lex specialis* закон за поступак експропријације, предвидио обавезу корисника експропријације да понуђени износ на име правичне накнаде исплати ранијем власнику без одлагања, чак и прије уласка у посјед или, у случају одбијања корисника експропријације да прими понуђени износ, да тај износ депонује код банке или суда.

Ratio legis законодавца неспорно је био у складу са гаранцијама права на имовину, с циљем да се понуђена накнада не обезвриједи. Стога је, иако је прописао да је поступак експропријације и у оквиру њега одређивања накнаде за експроприсану некретнину хитан, са изричито кратким роковима прописаним и Законом о ванпарничном поступку - законодавац прописао да ранијем власнику, па и у конкретном случају апеланту, припада накнада на име изгубљене користи у ситуацији када корисник експропријације уђе у експроприсане некретнине прије него исплати накнаду ранијем власнику. Умјесто тога, досудио је апеланту диспропорционално ниску накнаду као правичну 13 година од експропријације, односно 11 година након уласка корисника експропријације у посјед апелантових некретнина, односно тек онда када је корисник експропријације пристао да суд одреди накнаду за 1 м² у износу који је нешто виши од цијене дневних новина.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-3208/16 од 19. децембра 2018. године)

ПРАВО НА СЛОБОДУ ИЗРАЖАВАЊА

Постоји повреда права на слободу изражавања из члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције **за заштиту људских права и основних слобода** када су редовни судови, пропуштајући да оцијене да ли је у околностима конкретног случаја постојао легитимни интерес да се друштвена заједница обавијести о питањима која се тичу ратних злочина у релевантном периоду, да испита статус тужиоца у том периоду и периоду подношења тужбе у вези са садржајем спорног извјештавања, те околност која се тиче евентуалног постојања оптужнице против апеланта из 1993., односно 2009. године, те да спорно изражавање до-

веду у шири контекст и контекст релевантних одредби Закона о заштити од клевете, дакле оних који прописују одговорност за клевету и оних који прописују изузетке од ове одговорности, стандардима успостављеним у одредби члана 10 Европске конвенције - прекорачили границе „слободне процјене“ коју, у смислу наведене одредбе, апеланти уживају. То је резултирало мијешењем у право апеланата на слободу изражавања, које у околностима конкретnog случаја није било нужно у демократском друштву.

Из образложења:

Уставни суд уочава да се редовни судови при доношењу оспорених одлука нису обавили одговарајућу анализу релевантних фактора и материјалних одредби из члана 5 ст. 2 и 3 Закона о заштити од клевете („Службени гласник Републике Српске“, број 37/01) којима је прописана одговорност за клевету и изузетака од ове одговорности које су прописане у члану 6 овог закона као *lex specialis* у односу на друге законе. Притом су, како прозилази из образложења оспорених пресуда, потпуно занемарене околности које се односе на статус тужиоца у вријеме објаве спорног текста, сфери његовог дјеловања у релевантном периоду и периоду када је покренут предметни поступак, да ли је тужилац претходно (прије објаве) контактиран ради провјере објављених информација, да ли је тужиоцу дата могућност да прије објаве одговори на изнесене наводе ради утврђења да ли су апеланти поступали *bona fide*, односно да ли су настојали јавности пружити тачне и поуздане информације у складу с новинарском етиком, као и околност из које произилази да је оптужница против тужиоца била подигнута пред Окружним тужилаштвом у Бијељини 1993. године и да је 2009. године, дакле шест година прије објављивања спорног текста - презета од стране Тужилаштва БиХ.

У свјетлу наведеног, Уставни суд понавља да је унутар члана 10 став 2 Европске конвенције мало простора за ограничавање расправе о питањима од јавног интереса, што је резултирало мијешањем у право апеланата на слободу изражавања које у околностима конкретnog случаја није било нужно у демократском друштву.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-3754/16 од 6. децембра 2018. године)

ПРАВО НА СЛОБОДУ КРЕТАЊА И ПРЕБИВАЛИШТА

Не постоји повреда права на слободу кретања и пребивалишта из члана II/3м) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију за **заштиту људских права и основних слобода** када су мјере забране изречене у складу са законом и у служби легитимног циља, те не доводе у питање правичну равнотежу између легитимног циља који се огледа у осигурања апелантициног присуства и несметаног вођење кривичног поступка и апелантициног права на слободу кретања и пребивалишта.

Из образложења:

Уставни суд најприје запажа да је у кривичном поступку против апелантице подигнута и потврђена оптужнице због постојања основане сумње да је починила кривична дјела која јој се стављају на терет, те да су у опширним рјешењима о мјерама забране дати ваљани разлози и образложења у погледу основане сумње које апелантица у апелацији и не оспорава. Међутим, одређујући мјеру забране напуштања боравишта на подручје Федерације БиХ и Источног Сарајева, а не како је тужилаштво предлагало на подручје Кантона Сарајево, редовни судови су управо уважили апелантичне личне прилике - потребу за кретањем и адекватним лијечењем, с обзиром на предочену медицинску документацију из које произлази интензиван медицински третман, па да због тога није оправдан обим ограничења као у ранијем рјешењу. Стога, произлази да се не доводи у питање кршење принципа *reformatio in peius* како апелантици тврди, а с чим у вези је другостепени суд дао ваљане разлоге и образложења у оспореном рјешењу.

Надаље, редовни судови су закључили да постоји основна бојазан да ће апелантица ометати кривични поступак утицајем на свједоке, као и на друге оптужене, па да је изрицањем мјере забране састајања потребно спријечити комуникацију и утицај апелантице на саоптужене и недоступне, као и свједоке предложене за радње које се апелантици стављају на терет, као и друге свједоке због међусобне везе свих кривичноправних радњи у овом предмету и веза оптужених и свједока. Притом, редовни судови су имали у виду обимност и сложеност кривичног предмета, бројност оптужених и кривичноправних радњи, бројност свједока који су предложени за свједочење на суду, те и конкретну радњу која се апелантици ставља на терет, као и чињеницу да је апелантица вршила утицај на сада такође оптужену.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-2949/18 од 17. јула 2018. године)